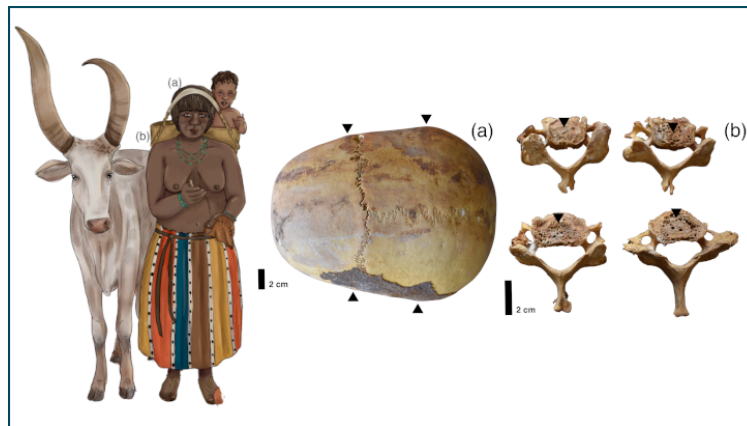

Divulga UAB

Revista de difusió de la recerca de la
Universitat Autònoma de Barcelona

19/05/2025

Les troballes a la vall del Nil revelen com durant mil·lennis les dones han carregat el pes de la societat sobre els seus caps

Una recerca liderada per la UAB revela que les dones de la cultura Kerma a Núbia, des de l'Edat del Bronze, van desenvolupar canvis esquelètics adaptats a carregar pes sobre el cap. L'article, basat en l'anàlisi d'esquelets d'Abu Fatima, posa en evidència com aquesta pràctica, sovint invisibilitzada, estava profundament marcada pel gènere i tenia un impacte directe en l'anatomia femenina.

Durant generacions, les imatges més comunes del treball físic a la prehistòria han estat dominades per representacions masculines. Tanmateix, un estudi publicat a la prestigiosa *Journal of Anthropological Archaeology* trenca amb aquesta visió androcèntrica: a l'actual Sudan, fa més de 3.500 anys, les dones núbies de la cultura Kerma carregaven diàriament objectes pesants —i fins i tot criatures— sobre el cap, emprant tècniques transmeses de generació en generació com les corretges cefàliques, anomenades *tumplines*.

La investigació, liderada per Jared Carballo i Uroš Matić, amb la participació d'arqueòlogues i arqueòlegs de diverses universitats, combina l'anàlisi osteològica amb estudis etnogràfics i iconogràfics de diferents cultures africanes i mediterrànies. L'objectiu: entendre com el

treball quotidià modela el cos i com es van distribuir les tasques de càrrega segons el gènere.

L'estudi dels esquelets del cementiri d'Abu Fatima, vinculat a la cultura Kerma (2500–1500 a.n.e.), va revelar diferències clares entre homes i dones. Mentre que els homes mostraven senyals d'esforç a les espatlles i els braços —probablement per portar càrregues a l'espatlla—, les dones presentaven lesions degeneratives específiques a les vèrtebres cervicals i zones del crani associades a l'ús prolongat de corretges que transferien el pes des del front fins a l'esquena.

Una de les dones amb signes més clars fou l'anomenada "individu 8A2": morta amb més de 50 anys, fou enterrada amb objectes de prestigi, com un ventall de plomes d'estruç i un coixí de cuir. Les anàlisis de l'esmalt dental indiquen que havia nascut en un lloc diferent d'on fou enterrada, cosa que suggereix que era migrant. El seu crani presenta una depressió rere la sutura coronal i una artrosi cervical severa, compatibles amb l'ús prolongat d'aquestes corretges cefàliques. Probablement, a més de migrar, va passar bona part de la seva vida transportant càrregues pesades —potser fins i tot infants— en l'entorn d'aquest nucli proper a la capital de Kerma. Un estil de vida tan comú com ignorat per la història.

Aquestes pràctiques, encara presents en regions rurals d'Àfrica, Àsia o Amèrica Llatina, han estat històricament silenciades. Però el seu impacte fou tan gran que literalment va modelar l'anatomia de les persones que les realitzaven. Carregar sobre el cap no va ser només un esforç físic: fou una expressió material de la desigualtat social i, alhora, de resiliència.

Els resultats obren noves línies de recerca sobre la mobilitat femenina, la maternitat en moviment i el paper econòmic de les dones en el passat. Abu Fatima ens ofereix una finestra al Nil antic i una crida d'atenció sobre com són de pesats encara els silencis femenins en la història.

Jared Carballo-Pérez

Departament de Ciències de l'Antiguitat i de la Edat Mitjana
Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat d'Arqueologia
Universiteit Leiden
jared.carballo@uab.cat

Referències

Carballo-Pérez, J., Matiz, U., Hall, R., Smith, S.T., Schrader, S.A. (2025). ***Tumplines, baskets, and heavy burden? Interdisciplinary approach to load carrying in Bronze Age Abu Fatima, Sudan.*** *Journal of Anthropological Archaeology* 77: 101652.
<https://doi.org/10.1016/j.jaa.2024.101652>

[View low-bandwidth version](#)